

ISTANBUL
INTERNATIONAL CONTEMPORARY
SCIENTIFIC RESEARCH CONGRESS -VII
July 1-3, 2025 | Istanbul, Türkiye

PROCEEDINGS BOOK

EDITED BY
Prof. Dr. Osman ERKMEN

ISBN: 979-8-89695-117-9

**ISTANBUL
INTERNATIONAL CONTEMPORARY SCIENTIFIC RESEARCH
CONGRESS -VII**

July 1-3, 2025 | Istanbul, Turkiye

PROCEEDINGS BOOK

**EDITED BY
Prof. Dr. Osman ERKMEN**

By Liberty Publishing House
Water Street Corridor New York, NY 10038
www.libertyacademicbooks.com
+1 (314) 597-0372

ALL RIGHTS RESERVED NO PART OF THIS BOOK MAY BE REPRODUCED IN ANY FORM, BY PHOTOCOPYING OR BY ANY ELECTRONIC OR MECHANICAL MEANS, INCLUDING INFORMATION STORAGE OR RETRIEVAL SYSTEMS, WITHOUT PERMISSION IN WRITING FROM BOTH THE COPYRIGHT OWNER AND THE PUBLISHER OF THIS BOOK.

© Liberty Academic Publishers 2025

The digital PDF version of this title is available Open Access and distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-Non-Commercial 4.0 license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>) which permits adaptation, alteration, reproduction and distribution for noncommercial use, without further permission provided the original work is attributed.

The derivative works do not need to be licensed on the same terms.

adopted by Mariam Rasulan
www.istanbulkongresi.org

Issued: 25.07.2025

ISBN: 979-8-89695-117-9

CONGRESS'S IDENTIFICATION
ISTANBUL INTERNATIONAL CONTEMPORARY SCIENTIFIC RESEARCH
CONGRESS -VII

DATE AND PLACE
July 1-3, 2025
İstanbul, TÜRKİYE
(ONLINE)

ORGANIZATION
IKSAD Institute

HEAD OF CONGRESS
Prof. Dr. Osman ERKMEN

COORDINATOR
Gulnaz GAFUROVA

NUMBER OF ACCEPTED PAPERS 223
NUMBER OF REJECTED PAPERS 25
TOTAL NUMBER OF PAPERS FROM TÜRKİYE 108
TOTAL NUMBER OF INTERNATIONAL PARTICIPANTS 115

PARTICIPATION COUNTRIES

Türkiye, Azerbaijan, Morocco, Iran, Albania, Nigeria, Kosovo, USA, Tunisia, Pakistan, Brazil, England, Lebanon, Algeria, Indonesia, Malaysia, Colombia, India, Romania, Bulgaria, Republic of Moldova, Bangladesh, Japan, Georgia, Hungary, Canada, France

EVALUATION PROCESS
All applications have undergone a double-blind peer review process

SCIENCE AND ADVISORY BOARD

Dr. Şükrü Karataş - İstanbul Arel University
Dr. Ayten AKCAN – Hitit University
Dr. Mehmet Pala – Halich University
Dr. Yeşim Müge Şahin - İstanbul Arel University
Dr. Ayşe Erkmen – Gaziantep University
Dr. Fitnat Şule Şakar - İstanbul Arel University
Dr. Dilek Özçelik Ersü - İstanbul Arel University
Dr. Özlem Persil Özkan - İstanbul Arel University
Dr. İlkey Turhan Kara - İstanbul Arel University
Dr. A. Beril TUĞRUL- Istanbul Technical University
Dr. Aparna SRIVATAVA- Noida University
Dr. Gülzar İBRAHİMOVA- Baku Eurasia University
Dr. Rada NOVAKOVIC- National Research Council, Italy
Dr. C. VIJAI- St. Peter Institute of Higher Education and Research
Dr. Dipanvita PAL- Burdwan University
Dr. Ethem İlhan ŞAHİN- Adana Alparslan Türkeş Science and Technology University
Dr. Lech Kościelak- University of Warsaw
Dr. Terane NAGHIYEVA- Azerbaijan State Pedagogical University
Dr. Muhammad AKRAM- Government College Faisalabad University
Dr. Mustafa Bayram- Gaziantep University
Dr. Çiğdem Aykaç- Gaziantep University
Dr. Hidayet Sağlam- Kilis 7 Aralık University
Dr. Faruk Bozoğlu- KTO Karatay University
Dr. Hüseyin Erten- Çukurova University
Dr. Arzu Çağrı Mehmetoğlu- Sakarya University
Dr. Muhammet Arıcı- Yıldız University
Dr. Osman Sağdıç- Yıldız University
Dr. Yeşim Ekinci- Yeditepe University
Dr. Nükhet N. Zorba- Çanakkale Onsekiz Mart University
Dr. Mihriban Koruklu- Uludag University
Dr. İrem Korkmaz- Marmara University
Dr. Emre Ertan- Marmara University
Dr. Fatih Özbey- University of Health Sciences
Dr. Hasan Yetim- İstanbul Sabahattin Zaim University
Dr. Çiğdem Soysal- Gaziantep University
Dr. Ahmet Hilmi Çön- Pamukkale University
Dr. Dilek Heperkan- İstanbul Aydın University
Dr. Fatma ÇAPAN- Gaziantep University

**ENTELEKTÜEL ALÇAKGÖNÜLLÜLÜK ÖLÇEĞİNİN TÜRK KÜLTÜRÜNE
UYARLANMASI
GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI
TURKISH ADAPTATION OF THE INTELLECTUAL HUMILITY SCALE
A VALIDITY AND RELIABILITY STUDY**

Elif Esra ALTUN

Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Tezli
Yüksek Lisans Programı, ORCID: 0009-0003-3168-8741

Prof. Dr. Halil EKŞİ

Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik
Danışmanlık Anabilim Dalı, ORCID: 0000-0001-7520-4559

Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Halil DEMİR

Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitimde Rehberlik ve Psikolojik Hizmetler
Anabilim Dalı, ORCID: 0000-0002-9397-9232

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, Haggard ve arkadaşları (2018) tarafından geliştirilen Entelektüel Alçakgönüllülük Ölçeği'nin (EAÖ) (Limitations-Owning Intellectual Humility Scale) Türkçeye uyarlanarak psikometrik özelliklerinin incelenmesidir. Çalışma kapsamında, ölçeğin geçerlik ve güvenirlik analizleri yürütülmüş, yapı geçerliği doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ile test edilmiştir. Araştırma, yaşları 18 ile 64 arasında değişen 327 yetişkin birey (178 kadın, 149 erkek) ile çevrim içi ortamda gerçekleştirilmiştir. DFA sonuçları, üç faktörlü özgün yapının Türk örnekleminde de geçerli olduğunu ve modelin en az kabul edilebilir düzeyde uyum gösterdiğini ortaya koymuştur ($X^2/df = 2.37$, RMSEA = 0.07, CFI = 0.93, GFI = 0.94, SRMR = 0.06). Ölçüt geçerliği, EAÖ ile Kapsamlı Entelektüel Tevazu Ölçeği (KETÖ) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki ($r = .42$, $p < .01$) bulunmasıyla desteklenmiştir. Ölçeğin güvenirliği Cronbach Alfa katsayıları ile değerlendirilmiş; ölçeğin geneli için $\alpha = .70$, alt boyutlar için .71 ile .83 arasında değerler elde edilmiştir. Elde edilen bulgular, Türkçeye uyarlanan EAÖ'nün entelektüel alçakgönüllülük düzeylerini ölçmede geçerli ve güvenilir bir araç olduğunu göstermektedir. Ölçeğin kısa ve uygulanabilir yapısı hem araştırmalarda hem de psikolojik danışmanlık süreçlerinde pratik kullanım olanağı sunmaktadır.

Anahtar kelimeler: Entelektüel alçakgönüllülük, ölçek uyarlama, psikometrik özellikler, doğrulayıcı faktör analizi, güvenirlik, geçerlik

ABSTRACT

The aim of this study is to adapt the Limitations-Owning Intellectual Humility Scale (IHS), originally developed by Haggard et al. (2018), into Turkish and to examine its psychometric properties. The study involved the assessment of the scale's validity and reliability, and its construct validity was tested through confirmatory factor analysis (CFA). The sample consisted of 327 adults (178 women, 149 men) aged between 18 and 64, and data were collected online. The CFA results confirmed that the original three-factor structure was also valid in the Turkish sample, demonstrating acceptable model fit indices ($\chi^2/df = 2.37$, RMSEA = .07, CFI = .93, GFI = .94, SRMR = .06). Criterion validity was supported by a significant positive correlation between the IHS and the Comprehensive Intellectual Humility Scale ($r = .42$, $p < .01$). Reliability was assessed using Cronbach's alpha coefficients, which were found to be .70 for the overall scale and ranged between .71 and .83 for the subscales. These findings indicate that the Turkish version of the IHS is a valid and reliable instrument for measuring intellectual

humility. Its brief and practical format provides convenience for use in both research and psychological counseling contexts.

Key words: Intellectual humility, scale adaptation, psychometric properties, confirmatory factor analysis, reliability, validity

GİRİŞ

Alçakgönüllü kavramı, Türk Dil Kurumu'na (2025) göre “kendi değerini olduğundan aşağı gösteren, başkalarını küçük görmeyen, büyüklenmeyen (kimse); engin gönüllü, tevazulu, mütevazı” olarak tanımlanmaktadır. Ancak, bu kavram sosyal bilimlerde bir süre sınırlı bir ilgi görmüş ve farklı perspektiflerle ele alınmıştır. Literatürde, alçakgönüllülüğün bazen düşük benlik saygısıyla ilişkilendirildiği, bazen de bireyin kendisi hakkında doğru ve gerçekçi bir fikre sahip olması şeklinde kavramsallaştırıldığı görülmektedir. Bu bağlamda, bazı araştırmacılar alçakgönüllülüğü bilgelikle ilişkilendirmekte ve kişinin kendi yetenek ve sınırlarını doğru bir şekilde algılamasını içeren bir erdem olarak değerlendirmektedir (Tice ve ark., 1995; Tangney, 2000).

Alçakgönüllülüğü açıklayan alt kavramlar birisi de entelektüel alçakgönüllülük kavramıdır. Sosyal bilimlerde alanında bu kavrama ilginin artışıyla birlikte yapılan çalışmalar da artmıştır (Tangney, 2000; MacElroy ve ark., 2014). Entelektüel alçak gönüllülük, bireyin kendi zihinsel kapasitesini gerçekçi bir biçimde değerlendirmesi olarak tanımlanmakta ve kişinin sahip olduğu bilgiye aşırı güvenmekten kaçınmasını, bunun yerine eleştirel bir tutum geliştirerek farklı bakış açılarını dikkate almasını teşvik etmektedir. Bu sayede birey, yalnızca kendi düşüncelerine bağlı kalmak yerine farklı perspektiflere açık hale gelir ve bilişsel esnekliğini artırır (Krumrei-Mancuso, 2016; MacElroy ve ark., 2014). Bu bağlamda, entelektüel alçakgönüllülük kavramı, bireyin bilişsel sınırlılıklarının farkında olmasını, kendi inançlarını savunurken katı ya da savunmacı bir tutumdan uzak durmasını ve öğrenmeye açık olmasını kapsamaktadır (Whitcomb, ve ark., 2017). Entelektüel alçak gönüllülük, yalnızca bilgiye açık olmayı değil, aynı zamanda bireyin yanılabilirliğini kabul etme eğilimini de içerir. Bu kavram, yanlış yapabilme riskine rağmen öğrenme isteğini sürdürmeyi ve motivasyonu korumayı da kapsamaktadır. Böylece birey, bilişsel sınırlarını kabul ederek gelişime açık bir tutum sergiler ve entelektüel büyümeyi destekleyen sağlıklı bir zihinsel çerçeve geliştirebilir. Bu sayede, entelektüel alçakgönüllülük, eleştirel düşünme becerilerini destekleyen ve üretimi teşvik eden temel bir bilişsel erdem olarak değerlendirilmektedir (Krumrei-Mancuso ve Rouse, 2016; Gültekin ve Yılmaz, 2024).

Literatürde entelektüel alçak gönüllülüğü ölçmek amacıyla geliştirilen ölçekler incelendiğinde, Kapsamlı Entelektüel Tevazu Ölçeği (KETÖ), Krumrei-Mancuso ve Rouse (2016) tarafından geliştirilmiş olup bireylerin entelektüel tevazu düzeylerini değerlendirmede kullanılan geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olarak öne çıkmaktadır. Literatürde yer alan bir diğer ölçek ise Haggard ve arkadaşları (2018) tarafından geliştirilen Entelektüel Alçakgönüllülük Ölçeği (Intellectual Humility Scale - IHS)'dir. Ölçek, toplamda 12 madde üç alt boyuttan oluşmakta olup; öğrenmeye duyulan sevgiyi değerlendiren dört madde, bilişsel sınırlılıkların varlığından rahatsızlık duymamayı ölçen dört madde ve entelektüel sınırlılıkların farkında olma düzeyini belirlemeye yönelik dört madde içermektedir. Ölçek, en az lise mezunu yetişkin bireylere uygulanmak üzere geliştirilmiştir (Haggard ve ark. 2018).

Bu çalışmanın temel amacı, Entelektüel Alçakgönüllülük Ölçeğinin Türk kültürüne uyarlanması ile geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarının gerçekleştirilmesidir. Ölçeğin kısa ve uygulanması kolay bir yapıya sahip olması, saha araştırmalarında veri toplama sürecini kolaylaştırarak farklı örneklemelerde entelektüel alçakgönüllülüğün pratik ve etkili biçimde ölçülmesine imkân sağlayacaktır. Ayrıca, bu ölçeğin Türkçeye kazandırılmasıyla birlikte, alana özgü yeni araştırmaların yapılmasına katkı sağlanması da amaçlanmaktadır.

YÖNTEM

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın çalışma grubunu, 2025 yılı içerisinde Türkiye genelinde 18 yaş ve üzeri bireylerden oluşan 327 yetişkin oluşturmaktadır. Katılımcıların 149'u erkek (%45,57), 178'i ise kadındır (%54,43). Katılımcıların yaşları 18 ile 64 arasında değişmektedir. Araştırmaya katılım için temel ölçüt, bireylerin 18 yaş ve üzeri, en az lise mezunu olmasıdır. Tüm katılımcılardan bilgilendirilmiş onam alınmış ve kimlikleri gizli tutulmuştur.

Araştırmanın ilk aşamasında Entelektüel Alçakgönüllülük Ölçeğinin Türkçe formunun psikometrik özelliklerini değerlendirmek amacıyla 327 kişilik bir örneklem ulaşılmış ve bu veri seti üzerinden güvenilirlik ile yapı geçerliliği analizleri gerçekleştirilmiştir. İkinci aşamada ise ölçüt bağıntılı geçerlik çalışması kapsamında 56 kişilik bir alt örneklem uygulama yapılmıştır.

Veri Toplama Araçları

1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmada kullanılan ilk veri toplama aracı, katılımcıların demografik özelliklerini belirlemek amacıyla hazırlanan Kişisel Bilgi Formudur. Bu formda katılımcıların cinsiyetleri, yaşları, ikamet ettikleri şehir, eğitim düzeyleri ve maddi gelir durumlarına ilişkin sorular yer almaktadır. Elde edilen demografik veriler, örneklem grubunun tanımlanmasına olanak sağlamıştır.

2. Entelektüel Alçakgönüllülük Ölçeği (EAÖ)

Araştırmada kullanılan ikinci veri toplama aracı, Entelektüel Alçakgönüllülük Ölçeği'dir (*Limitations-Owning Intellectual Humility Scale –IHS*). Ölçek, Haggard ve arkadaşları (2018) tarafından entelektüel alçakgönüllülüğü daha bütüncül bir biçimde değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. Entelektüel alçakgönüllülük, bireyin kendi bilişsel sınırlılıklarını fark etmesi, bu sınırlılıkları kabul etmesi ve bilgi edinme sürecine açık olması şeklinde tanımlanmakta; entelektüel kibir ve entelektüel boyun eğicilik arasında bir denge erdemi olarak kavramsallaştırılmaktadır. Bu yaklaşım doğrultusunda geliştirilen ölçek, bireyin entelektüel sınırlılıklarına ilişkin farkındalık düzeyini, bu sınırlılıklarla ilişkili uygun düzeyde rahatsızlık hissedip hissetmediğini ve öğrenmeye yönelik içsel motivasyonunu değerlendirmektedir (Haggard ve ark. 2018).

Ölçek toplamda 12 maddeden oluşmakta ve üç alt boyutu kapsamaktadır. Her bir alt boyut, entelektüel alçakgönüllülüğün özgün bir yönünü temsil etmektedir. Bu boyutlar; bireyin öğrenmeye karşı duyduğu ilgiyi, bilişsel sınırlılıkların varlığı karşısında hissettiği rahatsızlık düzeyini ve entelektüel sınırlılıklarını sahiplenme eğilimini içermektedir. Katılımcılardan, bu maddelere ilişkin görüşlerini "1=Kesinlikle Katılmıyorum" ile "9=Tamamen Katılıyorum" şeklinde 9'lu likert seti ile derecelendirmeleri istenmektedir. Ölçek, lise düzeyinde eğitim almış yetişkin bireyler için uygun bir yapıdadır. Ölçekte 5 madde (5,6,7,8,11. Maddeler) ters puanlanmaktadır.

Ölçeğin geliştirici çalışmalarında elde edilen psikometrik bulgular, ölçeğin güvenilir ve geçerli bir ölçme aracı olduğunu ortaya koymaktadır. Ölçeğin genel iç tutarlılık katsayısı (Cronbach's α) .86 olarak bulunmuştur. Alt boyutlara ait güvenilirlik katsayıları ise .81 ile .84 arasında değişmektedir. Doğrulayıcı faktör analizi sonuçları, ölçeğin üç faktörlü yapısının iyi düzeyde uyum verdiğini göstermektedir. Ayrıca test-tekrar test yöntemiyle yapılan ölçümlerde beş aylık aralıkta ölçeğin toplam güvenilirliği .75 olarak bulunmuş; bu durum ölçeğin zamana karşı tutarlı bir yapı sergilediğini göstermektedir (Haggard ve ark. 2018).

3. Kapsamlı Entelektüel Tevazu Ölçeği (KETÖ)

Ölçek, Krumrei-Mancuso ve Rouse (2016) tarafından geliştirilmiş olup, entelektüel alçakgönüllülüğü çok boyutlu bir yapı çerçevesinde değerlendirmektedir. Toplam 22 maddeden oluşan ölçek, zihin ve benlik bağımsızlığı, birinin bakış açısını değiştirme açıklığı, başkalarının

görüşlerine duyulan saygı ve entelektüel aşırı özgüvenin yoksunluğu gibi boyutları ölçen dört alt boyuttan meydana gelmektedir.

Ölçeğin ilk Türkçe uyarlaması, Çakan (2019) tarafından gerçekleştirilmiş ve bu form, beş faktör kişilik kuramı ile entelektüel alçakgönüllülük arasındaki ilişkileri inceleyen bir yüksek lisans tezinde kullanılmıştır. Ancak söz konusu çalışmanın yalnızca üniversite öğrencilerinden oluşan sınırlı bir örneklemle yürütülmesi nedeniyle, ölçeğin daha geniş bir örneklem grubuna uygun hale getirilmesi gereği ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda ölçek, Gültekin ve Yılmaz (2024) tarafından yeniden uyarlanmış ve farklı yaş gruplarını içeren daha çeşitli bir örneklem üzerinde kapsamlı geçerlik ve güvenirlik analizleri yapılmıştır. Ölçek, 7’li Likert tipi bir derecelendirme sistemine sahiptir. Katılımcılardan her bir ifadeyi “1 = Hiç uygun değil” ile “7 = Tamamen uygun” arasında derecelendirmeleri istenmiştir. Ölçekte 6 madde (17,18,19,20,21,22. maddeler) ters puanlanmaktadır.

Türkçeye uyarlama çalışmasında yapılan doğrulayıcı faktör analizi (DFA) sonuçlarına göre, ölçeğin dört boyutlu yapısı korunmuş ve modelin uyum indekslerinin kabul edilebilir düzeyde olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin genel iç tutarlılık katsayısı (Cronbach’s α) .83 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca, test–tekrar test güvenirliği .71 olarak belirlenmiş ve ölçeğin zaman içinde tutarlı sonuçlar verdiği saptanmıştır (Gültekin ve Yılmaz, 2024).

İşlem

Ölçeğin Türkçeye uyarlanması sürecinde, öncelikle ölçeği geliştiren araştırmacılarla iletişime geçilmiş ve araştırmanın yürütülmesi ve ölçeğin Türkçeye uyarlanması için izin alınmıştır. Çalışma, etik ilkelere uygun biçimde tasarlanmış ve akademik izinler doğrultusunda gerçekleştirilmiştir.

Ölçeğin Türkçeye uyarlanma sürecinde çeviri–tekrar çeviri yöntemi kullanılmıştır. Ölçeğin orijinal formu İngilizce dil ve alan bilgisi yeterli beş uzman tarafından bağımsız biçimde Türkçeye çevrilmiştir. Daha sonra, dört kişiden oluşan bir uzman paneli, Türkçeye çevrilen maddeleri orijinal İngilizce ifadeleri ile karşılaştırmalı olarak değerlendirmiştir. Panelin amacı, maddelerin dilsel ve kavramsal eşdeğerliğini incelemek, kültürel uyumu sağlamak ve anlam bütünlüğünü koruyacak şekilde gerekli düzeltmeleri yapmaktır. Panel sonucunda ölçeğin geçici Türkçe formu oluşturulmuştur. Bu form, daha önce çeviri sürecine dâhil olmamış farklı üç uzman tarafından İngilizceye geri çevrilmiştir. Yapılan geri çeviriler, orijinal ölçek maddeleriyle karşılaştırılarak ölçeğin Türkçe formu oluşturulmuştur. Form Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ve Türk Dili Edebiyatı uzmanlarına sunularak incelenmiştir. Bu incelemeler sonucunda ölçeğin son hali ortaya konmuştur. Veriler Google Forms aracılığı ile toplanmıştır.

Entelektüel Alçakgönüllülük Ölçeğinin geçerlilik çalışması kapsamında, yapı geçerliği ve ölçüt geçerliliğine bakılmıştır. Yapı geçerliliği için doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. DFA için AMOS 26 programı kullanılmıştır.

Türkçeye uyarlanan ölçeğin ölçüt geçerliğini değerlendirmek amacıyla, Kapsamlı Entelektüel Tevazu Ölçeği (KETÖ) ile arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu ölçme aracı, entelektüel alçakgönüllülük yapısını çok boyutlu biçimde ele alması ve geçerli ve güvenilir bir araç olarak kabul edilmesi nedeniyle karşılaştırmalı analizlerde referans olarak kullanılmıştır. Ölçekler arasındaki ilişkiye korelasyon analizi ile bakılmıştır. Analiz için SPSS 26 programı kullanılmıştır.

BULGULAR

1. Yapı Geçerliği

Bir ölçme aracının kavramsal ya da kuramsal yapısını değerlendirmek amacıyla en sık başvuru istatistiksel yöntemlerden biri doğrulayıcı faktör analizidir (DFA). DFA, gözlenen değişkenlerin önceden belirlenmiş olan gizil yapılarla ne derece örtüştüğünü test etmeye

yönelik bir analiz türüdür. Bu doğrultuda, analiz sürecinde modelin verilerle ne kadar uyumlu olduğu değerlendirilir. Bu çalışmada Entelektüel Alçakgönüllülük Ölçeğine ilişkin yapılan DFA ile, maddelerin belirlenen faktör yapısına uygunluk düzeyleri incelenmiş; faktör yüklerinin anlamlılığı ile yapı geçerliliği değerlendirilmiştir. Literatürde yaygın biçimde kabul gören ölçütlere göre, .32 ve üzerindeki faktör yükleri kabul edilebilir düzeydedir; bu da ilgili maddenin teorik yapıya katkı sağladığını ve modele anlamlı bir şekilde yüklendiğini göstermektedir (Tabachnick & Fidell, 2001).

Entelektüel Alçakgönüllülük Ölçeğinin üç faktörlü yapısını analiz etmek için birinci ve ikinci düzey doğrulayıcı faktör analizi (DFA) uygulanmıştır. İlgili analizde RMSEA, SRMR, CFI, GFI, ve IFI değerleri hesaplanmıştır. Analize ilişkin bulgular Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Birinci Düzey Doğrulayıcı Faktör Analizine Ait Uyum Değerleri

Düzey	X ²	df	X ² /df	RMSEA	IFI	GFI	CFI	SRMR
1. Düzey	118,746	50	2,37	0.07	0.93	0.94	0.93	0.06

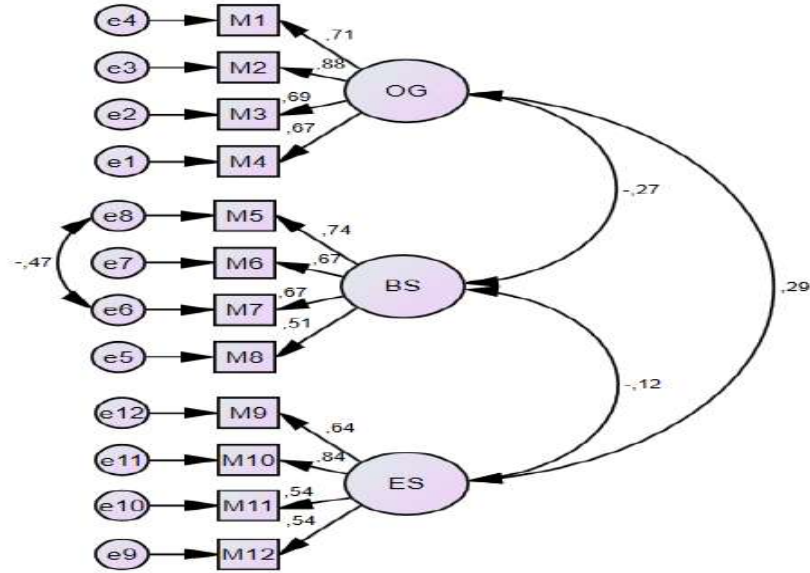
Tablo 2’de uygulanan DFA sonrasında üçboyutlu ve on iki maddelik ölçekten elde edilen uyum değerleri verilmiştir. Bu uyum değerlerinin uyum parametrelerine uygunluğunun ölçülmesi (Schermelleh-Engel, Moosbrugger, & Müller, 2003: 52) için Tablo 2’de verilen parametreler göz önüne alınmıştır.

Tablo 2. DFA’ya İlişkin Uyum İndekslerinin Değerlendirilmesi

Uyum Ölçüleri	İyi Uyum	Kabul Edilebilir Uyum	Elde Edilen Uyum Değerleri
X ² /sd	0 ≤ X ² /df ≤ 2	2df ≤ c2 ≤ 5df	2,37
RMSEA	0 ≤ RMSEA ≤ 0.05	0.05 ≤ RMSEA ≤ 0.08	,07
SRMR	0 ≤ SRMR ≤ 0.05	0.05 ≤ SRMR ≤ 0.10	0,06
CFI	0.95 ≤ CFI ≤ 1.00	0.90 ≤ CFI ≤ 0.97	0,93
GFI	0.90 < GFI < 1.00	0.85 < GFI < 0.90	0,94
IFI	0.95 ≤ NFI ≤ 1.00 .97 ≤	0.90 ≤ NFI < 0.9	0,93

Tablo 2’de gösterildiği üzere yapılan birinci düzey faktör analizi sonuçlarına göre uyum indeksleri incelendiğinde Entelektüel Alçakgönüllülük Ölçeğinin kabul edilebilir uyum gösterdiği görülmektedir. C2/df, RMSEA, SRMR, IFI, CFI ve GFI değerleri kabul edilebilir uyum değerleri sınırlarında olduğu görülmektedir. Sonuç olarak, yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin üç boyutlu modelinin kabul edilebilir düzeyde uyum verdiği görülmüştür. Şekil 1’de Entelektüel Alçakgönüllülük Ölçeğine ait birinci düzey doğrulayıcı faktör analizi diyagramı sunulmuştur.

Şekil 1. Entelektüel Alçakgönüllülük Ölçeğine Ait Birinci Düzey Doğrulayıcı Faktör Analizi Diyagramı

NOT: **OG:** Öğrenme sevgisi, **BS:**Bilişsel sınırlılıkların karşısında hissettiği rahatsızlık, **ES:**Entelektüel sınırlılıklarını sahiplenme eğilimi

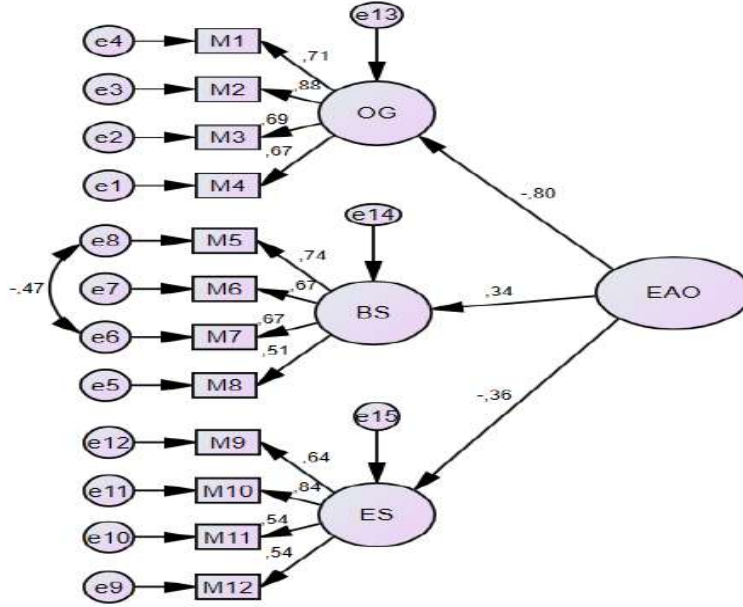
Şekil 1’de Entelektüel Alçakgönüllülük Ölçeği’ne (EAÖ) ait üç boyutlu faktör yapısının doğrulayıcı faktör analizi (DFA) sonuçları sunulmaktadır. Ölçek maddeleri (M1-M12) ile gizil değişkenler (OG, BS, ES) arasındaki faktör yükleri incelendiğinde, tüm maddelerin faktör yüklerinin .54 ile .84 arasında değiştiği görülmektedir. Literatürde kabul edilen .32 ve üzeri değerlerin yeterli olduğu (Tabachnick & Fidell, 2001) dikkate alındığında, tüm maddelerin bu ölçütü karşıladığı ve ölçtükleri yapı ile anlamlı düzeyde ilişkili oldukları anlaşılmaktadır. En yüksek faktör yükü M2 (.88) maddesine aittir, en düşük yük .54 ile M1-M2 maddelerine aittir. Bu verilere göre ölçeğin maddelerinin teorik yapı olan entelektüel alçakgönüllülük kavramını temsil etmede yeterli düzeyde katkı sağladığını ve ölçeğin yapı geçerliğinin desteklendiğini söylemek mümkündür.

Tablo 3. İkinci Düzey Doğrulayıcı Faktör Analizine Ait Uyum Değerleri

Düzey	X ²	df	X ² /df	RMSEA	IFI	GFI	CFI	SRMR
2. Düzey	118,746	50	2,37	0.07	0.93	0.94	0.93	0.06

Yapılan ikinci düzey DFA bulgularına göre ve Tablo 3’te belirtildiği üzere X²/df= 2,37, RMSEA= 0.07, CFI= 0.93, GFI= 0.94 ve SRMR= 0.06’dır. X²/df, RMSEA, CFI, GFI ve SRMR değerlerinin olması gereken düzey aralığında olduğu görülmektedir. Sonuç olarak ölçeğin ikinci düzeyde de doğrulandığını söylemek mümkündür. Şekil 2’de Entelektüel Alçakgönüllülük Ölçeğine ait ikinci düzey DFA diyagramı sunulmuştur.

Şekil 2. Entelektüel Alçakgönüllülük Ölçeğine Ait İkinci Düzey Doğrulayıcı Faktör Analizi Diyagramı

NOT: **OG:** Öğrenme sevgisi, **BS:**Bilişsel sınırlılıkların karşısında hissettiği rahatsızlık, **ES:**Entelektüel sınırlılıklarını sahiplenme eğilimi

Şekil 2’de sunulan ikinci düzey DFA modeli, Entelektüel Alçakgönüllülük Ölçeğinin üç alt boyutunun üst düzeydeki genel faktör olan Entelektüel Alçakgönüllülük (EAO) ile istatistiksel olarak anlamlı şekilde ilişkili olduğunu göstermektedir.

Alt boyutların ikinci düzey faktöre olan yükleri sırasıyla OG için .80, BS için .34 ve ES için ise .36 olarak bulunmuştur. Bu değerler, özellikle OG alt boyutunun üst yapıyı en güçlü biçimde yordadığını göstermektedir. Sonuç olarak modelin kuramsal yapıyı uygun biçimde temsil ettiğini söylemek mümkündür.

2. Ölçüt Bağıntılı Geçerliği

Ölçüt bağıntılı geçerlik, bir ölçme aracının belirli bir kriter veya ölçüt ile ilişkisini değerlendiren bir geçerlik türüdür. Bu yöntem, ölçeğin dış dünyayla bağlantısını inceleyerek, ölçeğin ne kadar doğru ve geçerli olduğunu anlamamıza yardımcı olur (Guilford ve Fruchter, 1973). Ölçeğin ölçüte dayalı geçerliliğini test etmek amacıyla, Entelektüel Alçakgönüllülük Ölçeği uygulanmıştır. Kapsamlı Entelektüel Tevazu Ölçeği 55 kişilik bir katılımcı grubuna uygulanmıştır. Bu iki ölçekten elde edilen değerler arasındaki ilişki incelenmiştir. Elde edilen veriler Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4.Ölçüt Bağıntılı Geçerlik Değerleri

Değişkenler	1	2
1- Entelektüel Alçakgönüllülük Ölçeği	1	
2- Kapsamlı Entelektüel Tevazu Ölçeği	.42**	1

** p < .01

Entelektüel Alçakgönüllülük Ölçeğinin ölçüt bağıntılı geçerliği, benzer yapıları ölçen diğer psikometrik araçlarla arasındaki korelasyonlar incelenerek değerlendirilmiştir. Entelektüel Alçakgönüllülük Ölçeği ile Kapsamlı Entelektüel Tevazu Ölçeği Ölçeği arasında pozitif yönde orta düzeyde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r = .42, p < .01$). Bu sonuca göre Entelektüel Alçakgönüllülük Ölçeğinin entelektüel alçakgönüllülüğün farklı bir boyutunu ölçen bir ölçüm aracıyla beklenen şekilde aynı yönde ilişkilendiğini ve bu doğrultuda kuramsal beklentilerle tutarlı sonuçlar verdiğini göstermektedir.

3.Güvenirlilik

İç tutarlık ve homojenlik koşullarının sağlanıp sağlanmadığını değerlendirmek için Cronbach Alpha değeri incelenmiştir. Cronbach Alpha 0 ve 1 arasında değerler alabilmektedir. 0,70 üzerindeki değerlerin güvenilir olduğu kabul edilmektedir (Gerbing ve Anderson, 1988). Entelektüel Alçakgönüllülük Ölçeğinin Cronbach Alfa katsayıları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Entelektüel Alçakgönüllülük Ölçeği İçin Cronbach Alpha Güvenirlilik Değerleri

Ölçek	Madde Sayısı	Cronbach Alpha Değeri
Entelektüel Alçakgönüllülük Ölçeği (genel)	12	,70
Öğrenme sevgisi alt boyutu	4	,83
Bilişsel sınırlılıkların karşısında hissettiği rahatsızlık alt boyutu	4	,71
Entelektüel sınırlılıklarını sahiplenme eğilimi alt boyutu	4	,71

Tablo 5 incelendiğinde Entelektüel Alçakgönüllülük Ölçeği'nin iç tutarlılığını değerlendirmek amacıyla hesaplanan Cronbach Alpha katsayısı genel ölçek için .70 olarak bulunmuştur. Alt boyut düzeyinde incelendiğinde; Öğrenme Sevgisi alt boyutunun güvenirlilik katsayısı .83, Bilişsel Sınırlılıkların Karşısında Hissedilen Rahatsızlık alt boyutunun güvenirlilik katsayısı .71 ve Entelektüel Sınırlılıkları Sahiplenme Eğilimi alt boyutunun güvenirlilik katsayısı .71 olarak belirlenmiştir. Bu bulgular ışığında, ölçeğin ve alt boyutlarının kabul edilebilir düzeyde iç tutarlılığa sahip olduğunu söylemek mümkündür.

TARTIŞMA

Bu çalışmanın amacı, Haggard ve arkadaşları (2018) tarafından geliştirilen Entelektüel Alçakgönüllülük Ölçeği'nin (IHS) Türk kültürüne uyarlanarak geçerlik ve güvenirlilik özelliklerinin incelenmesidir. Uyarlama süreci sonucunda elde edilen bulgular, ölçeğin Türkçe formunun psikometrik açıdan yeterli düzeyde olduğunu göstermektedir.

Yapı geçerliği kapsamında gerçekleştirilen birinci ve ikinci düzey doğrulayıcı faktör analizleri, ölçeğin özgün formundaki üç faktörlü yapısının Türk örnekleminde de korunduğunu ortaya koymuştur. DFA uyum indekslerinin tamamı ($X^2/df = 2.37$, RMSEA = 0.07, CFI = 0.93, GFI = 0.94, SRMR = 0.06, IFI = 0.93) kabul edilebilir düzeyde bulunmuştur (Schermelleh-Engel ve ark., 2003). Tüm maddelerin faktör yüklerinin .54 ile .84 arasında değişmesi, her bir maddenin kuramsal yapıya yeterli katkı sağladığını ve ölçeğin yapı geçerliğinin güçlü bir biçimde desteklendiğini göstermektedir. İkinci düzey DFA bulguları da, alt boyutların genel entelektüel alçakgönüllülük yapısı ile anlamlı düzeyde ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Özellikle Öğrenmeye Sevgi alt boyutunun genel faktöre yüksek düzeyde yüklenmesi (.80), entelektüel gelişime yönelik içsel motivasyonun bu kavramın temelinde yer aldığını göstermektedir (Krumrei-Mancuso, 2016; Whitcomb ve ark., 2017).

Ölçeğin ölçüt bağıntılı geçerliği kapsamında, benzer bir yapıyı ölçen Kapsamlı Entelektüel Tevazu Ölçeği (KETÖ) ile pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki ($r = .42, p < .01$) tespit edilmiştir. Bu sonuç, Entelektüel Alçakgönüllülük Ölçeği'nin farklı bir ölçme aracı ile kuramsal olarak beklenen şekilde ilişkilendiğini ve geçerli bir ölçüm sunduğunu

göstermektedir. Ayrıca bu bulgu, entelektüel alçakgönüllülüğün çok boyutlu bir yapı olarak kavramsallaştırıldığı önceki çalışmalarla da tutarlıdır (Krumrei-Mancuso & Rouse, 2016; McElroy ve ark., 2014).

Güvenirlilik analizlerinde elde edilen Cronbach Alpha katsayıları da ölçeğin iç tutarlılığı açısından yeterli düzeyde olduğunu göstermektedir. Genel ölçek için $\alpha = .70$, alt boyutlar için .71 ile .83 arasında değişen değerler, ölçekteki maddelerin homojenliğini ve istikrarlı biçimde ölçüm yaptığını göstermektedir. Özellikle Öğrenmeye Sevgi alt boyutunun yüksek iç tutarlılığı (.83), bu boyutun daha bütünlüklü ve kararlı bir yapıya sahip olduğunu düşündürmektedir.

Bu çalışmanın güçlü yanlarından biri, ölçeğin Türkçeye uyarlanması hem yapısal hem de ölçüt geçerliği bakımından çok boyutlu olarak test edilmesi ve elde edilen psikometrik bulguların yüksek düzeyde olmasıdır. Ayrıca ölçeğin yalnızca 12 maddeden oluşması, kısa sürede uygulanabilir ve kolay puanlanabilir bir araç olmasını sağlamaktadır. Bu durum, özellikle saha araştırmalarında, eğitim ortamlarında ve psikolojik danışmanlık süreçlerinde zaman ve kaynak açısından verimlilik sağlayarak araştırmacılar ve uygulayıcılar için önemli bir pratiklik sunmaktadır.

Bununla birlikte, çalışmanın bazı sınırlılıkları da bulunmaktadır. Bu çalışma 327 katılımcı ile gerçekleştirilmiş olmakla birlikte, ileriki araştırmalarda farklı yaş, meslek ve sosyo-kültürel özelliklere sahip daha geniş ve heterojen örneklemeler üzerinde uygulanması, ölçeğin genellenabilirliğini artırmak açısından yararlı olacaktır.

Sonuç olarak, Entelektüel Alçakgönüllülük Ölçeği'nin Türkçe formu; kuramsal temele dayalı, yapı ve ölçüt geçerliği desteklenmiş, güvenirliliği yeterli düzeyde olan ve pratik kullanım açısından uygun bir psikometrik araç olarak değerlendirilmektedir. Özellikle kısa ve uygulanabilir yapısı, araştırma ve uygulama alanlarında geniş kullanım potansiyeline sahiptir. Bu ölçek, entelektüel esneklik, öğrenmeye açıklık ve bilişsel alçakgönüllülük gibi üst düzey bilişsel süreçleri ölçmek isteyen araştırmacılar ve ruh sağlığı uzmanları için geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olarak önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Çakan, O. (2019). *Bilgeliğin yordayıcıları olarak entelektüel tevazu ve beş faktör kişilik özellikleri* [Yüksek lisans tezi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü].
- Gerbing, D. W., & Anderson, J. C. (1988). An updated paradigm for scale development incorporating unidimensionality and its assessment. *Journal of Marketing Research*, 25(2), 186–192. <https://doi.org/10.1177/002224378802500207>
- Guilford, J. P., & Fruchter, B. (1973). *Fundamental statistics in psychology and education* (5th ed.). McGraw-Hill.
- Gültekin, D., & Yılmaz, N. (2024). Kapsamlı Entelektüel Tevazu Ölçeği: Ölçek uyarlama çalışması. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26(3), 1091–1105.
- Haggard, M. C., Rowatt, W. C., Leman, J. C., Meagher, B. R., Moore, C., Fergus, T. A., & Howard-Snyder, D. (2018). Finding middle ground between intellectual arrogance and intellectual servility: Development and assessment of the limitations-owning intellectual humility scale. *Personality and Individual Differences*, 124, 184–193. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2017.12.003>
- Krumrei-Mancuso, E. J. (2016). Intellectual humility and prosocial values: Direct and mediated effects. *The Journal of Positive Psychology*, 12(1), 13–28. <https://doi.org/10.1080/17439760.2016.1167938>
- Krumrei-Mancuso, E. J., & Rouse, S. V. (2016). The development and validation of the Comprehensive Intellectual Humility Scale. *Journal of Personality Assessment*, 98(2), 209–221. <https://doi.org/10.1080/00223891.2015.1068174>

- McElroy, S. E., Rice, K. G., Davis, D. E., Hook, J. N., Hill, P. C., Worthington, E. L., Jr., & Van Tongeren, D. R. (2014). Intellectual humility: Scale development and theoretical elaborations in the context of religious leadership. *Journal of Psychology and Theology*, 42(1), 19–30.
- Özdamar, K. (2004). *Paket programlar ile istatistiksel veri analizi* (Genişletilmiş 5. baskı). Kaan Kitabevi.
- Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H., & Müller, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of Psychological Research Online*, 8(2), 23–74.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2001). *Using multivariate statistics* (4th ed.). Allyn & Bacon.
- Tangney, J. P. (2000). Humility: Theoretical perspectives, empirical findings, and directions for future research. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 19(1), 70–82. <https://doi.org/10.1521/jscp.2000.19.1.70>
- Tice, D. M., Butler, J. L., Muraven, M. B., & Stillwell, A. M. (1995). When modesty prevails: Differential favorability of self-presentation to friends and strangers. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69(6), 1120–1138. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.69.6.1120>
- Türk Dil Kurumu. (2025). *Alçakgönüllülük* [T.D.K. tanımı]. <https://sozluk.gov.tr>
- Whitcomb, D., Battaly, H., Baehr, J., & Howard-Snyder, D. (2017). Intellectual humility: Owning our limitations. *Philosophy and Phenomenological Research*, 94(3), 509–539. <https://doi.org/10.1111/phpr.12228>

EK: Entelektüel Alçakgönüllülük Ölçeği

Alt boyutun adları (Türkçesi)	Maddeler
Öğrenme sevgisi	1. Anlamadığım bir şey olduğunda, çözmek için çok çabalarım.
Öğrenme sevgisi	2. Öğrenmekten zevk alırım.
Öğrenme sevgisi	3. Eğer bir şeyi anlamıyorsam, kafamı karıştıran şeyin ne olduğunu netleştirmeye çalışırım.
Öğrenme sevgisi	4. Gerçeği önemserim.
Bilişsel sınırlılıkların karşısında hissettiği rahatsızlık	5. Bildiklerimin ne kadar sınırlı olduğunu düşününce rahatsız hissederim.*
Bilişsel sınırlılıkların karşısında hissettiği rahatsızlık	6. Entelektüel zayıflıklarım çok fazla odaklanırım.*
Bilişsel sınırlılıkların karşısında hissettiği rahatsızlık	7. Entelektüel sınırlılıklarım ve zayıflıklarım hakkında savunmacı olma eğilimindeyim.*
Bilişsel sınırlılıkların karşısında hissettiği rahatsızlık	8. Bir alanda entelektüel bir zayıflığım olduğunu fark ettiğimde, başka alanlardaki entelektüel birikimimden de şüphe etme eğilimindeyim.*
Entelektüel sınırlılıklarını sahiplenme eğilimini	9. Birisi düşüncemdeki bir hatayı gösterdiğinde, yanıldığımı hemen kabul ederim.
Entelektüel sınırlılıklarını sahiplenme eğilimini	10. Entelektüel sınırlılıklarımı hemen kabul ederim.
Entelektüel sınırlılıklarını sahiplenme eğilimini	11. Bir düşüncemin yanlış olduğunu kabul etmekte zorlanırım.*
Entelektüel sınırlılıklarını sahiplenme eğilimini	12. Entelektüel sınırlılıklarımı kabul etmekte kendimi rahat hissederim.

Ters maddeler	5,6,7,8,11
----------------------	------------